

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu CIII. usque ad Casum CXVII. inclusivè exhibens Materiam de Sacramentis extremæ Unctionis, Ordinis & Matrimonii, item de Censuris

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

Casus CV. De Matrimonii Essentiâ Indissolubilitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39841

CASUS CV.

De Matrimonii essentiâ, indissolubilitate, &c.

Sabinus Theologus interrogatur : 1. *Quæ sit essentia, materia, forma, Minister matrimonii.* 2. *Quid si quis fictè contrahat, aut cum unâ fictè, cum alterâ verè.* 3. *Quid si consensus revocetur, vel exprimatur per verba dubia, vel sit indeliberatus.* 4. *An consensus debeat ferri in copulam.* 5. *Quid de eo, qui falsò credit, se habere impedimentum dirimens.* 6. *An nubenti invitis parentibus possit subtrahi dos vel hereditas, & quid si parentes contrahant nomine filia.* 7. *Quid & quotuplex sit conditio, modus, causa, demonstratio.* 8. *An conditio apponatur licitè.* 9. *An conditio de presenti suspendat valorem, quid si secuta sit copula.* 10. *Quid de conditione necessario eventurâ* 11. *An post eventum conditionis contingentis opus sit novo consensu, idque coram Parocho & testibus.* 12. *Quid si quis pendente conditione cum unâ, ducat aliam, vel habeat copulam.* 13. *Quid de hac conditione: Contraho tecum, si patri placuerit,* 14. *Si Papa dispenderit,* 15. *Si te virginem reperero.* 16. *Quid si conditio sit turpis vel impossibilis.* 17. *Quid in dubio.* 18. *Quid hic de sponsalibus.* 19. *Quid de conditione: Si castitatem voveas.* 20. *Ut liceat intrâ bimestre religionem ingredi, vel teneantur religionem ingredi,*

si intra annum non nascatur proles, vel certis diebus à copulâ abstinere. 21. Quid de hæreticis, qui contrahunt sub conditione, ut liceat repudium ex causâ fornicationis. 22. An possit matrimonium contrahi per procuratorem, vel per litteras. 23. Quid si consensus saltem internè revocetur, aut fidei datus renovetur, aut principalis interim fiat amens. 24. An mandatum dari vel procurator illud exequi debeat coram Parocho, quis possit esse procurator, an conficiat Sacramentum, debeatque esse in statu gratiæ. 25. An matrimonii vinculum solvatur per professionem. 26. Vel dispensationem Papa. 27. Quid de consummato. 28. Vel matrimonio infidelium. 29. Quid observandum iudici in controversia de valore matrimonii. 30. Quid de divortio ex causâ pietatis. 31. Ex causâ delicti. 32. Quæ hinc pro praxi? Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid de matrimonii essentiâ, materiâ, forma, Ministro, &c. I.

R. 1. Matrimonium est legitima conjunctio viri & femina, individuum vitæ societatem continens, seu est contractus, per quem mas & femina sibi mutuam tradunt potestatem corporum pro usu perpetuo ad procurandam, & honestè Educandam prolem. Hic contractus est verum novæ legis Sacramentum. Est de fide ex Conciliis Florent. & Trident. sess. 24. Can. 1. ubi sic habet: Si quis dixerit, Matrimonium non esse verè & propriè unum ex septem legis Evangelicæ Sacramentis à CHRISTO Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesiâ inventum, neque gratiam conferre; anathema sit. Nomen matrimonii desumitur à τὸ mater, non tantùm quia communiter matres facit, sed quia matres in gestandâ, pariendâ, & educandâ prole plus
opc-

operæ impendunt; hinc dicitur quasi *Matris munium* seu officium, vel, ut aliis placet, *Matrem muniens*, eo quòd uxor per Virum muniatur. Alio nomine dicitur conjugium, derivatum à jugo & conjungo, quia dos sub eodem jugo perpetuo conjungit. Denique dicitur connubium, vel nuptiæ, quia olim puellæ, cum viris traderentur pudoris causâ solebant se velamine obnubere, & quasi nube obtegere. Nunc per nuptias propriè non intelligitur matrimonium, sed ipsa solemnitas, seu pompa exterior, quæ plerumque adhiberi solet, dum initur matrimonium, quo solo sensu nuptiæ tempore adventûs & quadragesimæ prohibentur.

2. 2dò. *Materia remota* matrimonii est jus in corpora, quod sponsi sibi mutuò tradunt: *proxima* est consensus seu mutua traditio & acceptatio hujus juris. *Forma* sunt verba vel signa externa consensum exprimentia: *Minister* sunt ipsi contrahentes, non autem Parochus, qui tantùm Matrimonio assistit, illudque nomine Ecclesiæ, suscipit & ratificat. Est communis, Ratio est, 1. quia Florent. in decreto de Sacramentis sic loquitur: *Septimum est Sacramentum Matrimonii, Causa efficiens Matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de presenti expressus.* Subsumo: atqui contrahentes ponunt consensum & mediante illo efficiunt matrimonium, ergo & Sacramentum; de hoc enim hìc est sermo, 2. quia ibi ex professo traditur doctrina Sacramentorum, quæ esset valde manca, si non comprehenderet omnia ad valorem hujus Sacramenti necessaria, inter quæ est persona ministri. 3. Trident. sess. 24. Can. 3. definit absque ullâ exceptione ma-

matrimonium, videlicet Christianorum, esse Sacramentum; debuisset autem excipere clandestinum, si minister hujus Sacramenti esset Parochus. & cap. I. de reform. docet, *clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, fuisse rata & vera matrimonia, quamdiu Ecclesia irrita non fecit.* atqui matrimonia dicuntur rata ratione Sacramenti, uti declaratur cap. quando de divortis, ergò. 4. CHRISTUS non instituit specialem aliquem ritum pro hoc Sacramento, sed ipsum matrimonii contractum elevavit in baptizatis adesse Sacramenti, ergò hoc ipso, quòd baptizati cum debita intentione, ad Sacramentum requisitâ ineunt hunc contractum, habetur id omne, quod requiritur ad hoc Sacramentum. s. in re dependente à solâ voluntate CHRISTI, est sentiendum cum pluribus; pro hac sententiâ sunt longè plures, ergo.

3. Matrimonium dividitur in legitimum, ratum, & consummatum. *Legitimum* tantum est, quod legitimo consensu inter personas habiles contrahitur, & non habet rationem Sacramenti, quale olim erat in lege naturæ & Mosaicâ, & adhuc inter Gentiles, & Judæos initur. *Ratum*, quod à baptizatis contrahitur, habetque rationem Sacramenti, cui si accedat copula carnalis, dicitur *consummatum*.

QUÆR. II. Quid circa consensum contrahentium?

2.

R. Hic consensus est ita necessarius ad valorem matrimonii, ut à nemine, nisi à solo Deo, suppleri possit, qui cum sit Dominus omnium, posset etiam homine invito ejus corpus tradere alteri ad usum conjugalem; ut autem consensus sit legitimus, debet.

I. Esse

1. Esse verus, non fictus, aliàs matrimonium erit nullum, & fingens graviter peccabit contra reverentiam Sacramenti, & contra justitiam, *Avers. q. 3. s. 1. Schamb. l. 4. t. 1. nu. 143. Pyrrhing. ibid. num. 97. Konig num. 104.* quia in contractu oneroso si unus ponat partem suam, habet jus, ut etiam alter adjiciat suam, ideòque regulariter tenebitur talem ducere, & consensum injustè subtractum renovare, quia damnum hoc vix aliter potest resarcire, & innocens ab aliis nuptiis repellatur, cum prius matrimonium præsumatur validum; excipe, nisi altera pars pariter usa sit fraude, vel alter injusto metu ad matrimonium fuerit coactus, tunc enim non tenebatur consentire; sed quid, si Titius primò fictè contrahat matrimonium cum Titia, & post seriò cum Caja? *R.* In foro conscientie debet manere cum Caja, ita tamen, ut Titie satisfaciatur pro damnis, si quæ ex fictione passa est; in foro autem externo cogetur manere cum prima, nisi fictionem claris & indubitatis probet indicis, neque ceditur juranti, quia posito actu externo consensus internus præsumitur, *Laym. c. 6. n. 3. Schamb. num. 144. Wiest. ibid. nu. 140.* deberet tamen excommunicationis sententiam ex quidvis aliud in foro externo (nam in foro conscientie coram Deo censuram non incurrit) potius sustinere, quàm in copulam cum prima consentire; esset enim verum adulterium per se intrinsecè malum, quod neque ab Ecclesia, neque ab alio quocunque præcipi, neque vitandæ etiam mortis causâ licere potest, *S. Thom. Supplement. 3. part. 9. 85. Laym. c. 6. in fine. Spor. part. 4. n. 434.*

2. Consensus debet esse mutuus & simultaneus, ita ut si unus posuerit consensum, eundem non revocet, antequam consentiat alter. 3.

3. Debet consensus esse manifestatus per verba, nutus, scripturam, procuratorem, aliàs contractus non foret sensibilis & humanus; si verba vel signa sint dubia, magis intentio, quàm verba, attendenda est, quia verba intentioni deserviunt, & non intentio verbis.

4. Consensus debet esse plenè deliberatus deliberatione sufficiente ad mortale peccatum, ut dixi *Cas. preced. n. 3.*

5. Ad valorem matrimonii requiritur consensus in mutuam corporum traditionem, in obligationem justitiæ ad conjugalem copulam, obligationemque abstinendi à quâvis aliâ; in dictâ enim traditione & obligatione consistit essentia matrimonii. Contrà verò quia carnalis copula, mutua cohabitatio, & fidelitas non sunt de essentia matrimonii, in hæc non necessariò fertur consensus. Unde valebit matrimonium, quamvis aliquis proponat abstinere à copula, vel cogitet adulterari, vel conjugem deserere, modò seriò intendat contrahere, & se obligare ad eam fidelitatem, & ad reddendum debitum; quia voluntas implendi contractum non est de essentia contractûs ut dixi *Cas. 48. n. 2.* Unde patet, B. Virginem cum S. Josepho verum habuisse matrimonium, quia tradidit potestatem sui corporis, & obligavit se ad debitum conjugale, casu quo S. Joseph exigeret, quamvis per revelationem sciret, idà S. Josepho nunquam fere exigendum, ideò
que

que hoc matrimonium suo voto castitatis non obfuturum, *Castropalao d. 2. p. 1. num. 3. Schmaltzgr. l. 4. t. 1. num. 263.* Si autem in ipso contractu addatur conditio: *Duco te, si vivas mecum in perpetua castitate, si eam voveas &c.* non valet matrimonium, ut dicam infra n. 19.

5. 6. Qui pro certo (etsi reverà falsum sit) credit adesse impedimentum dirimens, non potest seriò & validè velle matrimonium, voluntas enim non potest velle impossibile cognitum, ut tale; aliud est, si timeret aut suspicaretur adesse impedimentum, & interim vellet facere quantum potest, tunc si reverà nullum impedimentum adfit, matrimonium erit validum, *Sanchez Tamb. Sporer à n. 317.*

7. Ut consensus in matrimonium sit licitus, debent saltem requiri parentes, nisi prudenter credantur matrimonium injustè impedituri, ut dixi *Casu preced. n. 9.* Filius irrequisitis vel in vitis parentibus nubens etsi peccet, tamen est alimentandus, & filia juxta statum mariti dotanda, quia dos succedit in locum alimenti, quod jure naturali debetur prolibus, minùs poterunt obinde exheredari, quia hic casus in *Novell. 115. c. 3.* non numeratur inter causas exheredationis; in odiosis autem non est facienda extensio, *Engel. l. 4. tit. 2. §. 2.*

6. 8. Si parentes filio vel filiâ præsente, & tacente ejus nomine matrimonium contrahant, juxta *Bosco Zoef. La Croix n. 272.* filia censetur consentire, etsi id neget *Konig. Pont. Schmaltzgr. n. 247.* Certum est, in foro conscientie matrimonium non præsumi validum, si filia neget se consensisse, quia in foro interno sicut creditur dicenti contra se, ita & dicenti pro se.

QUER.

QUÆR. III. Quid de consensu vel matrimonio conditionato?

R. I. Matrimonium, idem est de sponsalibus, potest contrahi absolute absque omni adjectione modi, vel conditionis, ut: *Duco te in meam, vel conditionatè; Condicio autem est circumstantia dispositioni vel contractui adjecta, à cuius existentia volumus dependere contractus valorem*, aliquando exprimitur verbis, per tò *Si*, aliquando retinetur in mente, ut: *Duco te, si pater tuus consentiat, si es virgo, &c.* Alia est de futuro contingente vel indifferente ad esse vel non esse, ut: *Duco te, si pater meus consentiet, & hæc sola propriè est conditio.* Iterum alia est de re possibili, quæ evenire potest; alia de impossibili, quæ evenire non potest; alia de re necessariâ, alia de re contingente; alia est intrinseca & necessaria ad valorem contractus, ut: *Duco te, si consentias, si non habeas impedimentum dirimens, &c.* & hæc licitè apponi potest, imò semper imbibitur, alia est extrinseca. Item alia est de re honestâ seu licitâ, alia de illicitâ & turpi; & hæc iterum alia est contra substantiam vel finem matrimonii, (qui triplex est, perpetuitas, bonum prolis, & mutua fides) alia non est contra finem vel bonum matrimonii. Contractibus etiam adjici solet modus, causa, demonstratio. *Modus* est onus contractui adjectum, ad quod post contractum perfectum obligare volumus contrahentem, & exprimi solet per tò *Ut*, v. g. *Duco te, Ut adferas talem dotem. ut procures mihi officium, &c.* Distinguitur à conditione, quòd hæc suspendat valorem actus usque ad eventum conditionis,

D

mo-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. IV.

modus supponit actum validum cum obligatione ad onus adjectum; si contrahens nolit valere contractum, nisi impleto onere adjecto, non est propriè modus; sed conditio. *Causa* denotat motivum contrahendi. *Demonstratio* denotat qualitatem, per quam determinatur & demonstratur persona, cum quâ quis vult contrahere. De his vide *Cas. 48. à n. 5.*

8. *q. 2.* Circa conditiones honestas & possibiles tenenda sunt sequentia.

1. Quamvis certum sit, matrimonium non minùs, quàm alios contractus sub conditione iniri posse, id tamen ob plura incommoda consultum non est, nec Parochi tali matrimonio facilè debent assistere, aut si ex gravi causâ assistant, illud consummare non permittant, donec certò constet de conditionis eventu, aliàs enim sponsi exponunt se periculo fornicationis, & in affectu reverà fornicabuntur.

9. 2. *Conditio de praterito vel presenti* non suspendit matrimonii valorem, sed vel statim reddit validum, si conditio existat, vel invalidum, si non existat, & semel invalidum non reconvalefcit etiam per subsequutam copulam, *S. Bonnav. Palud. Covar. Schmalzgr. tit. 5. n. 22. La Croix p. 3. n. 248.* Quia quod absolutè nullum est, non validatur tractu temporis; unde si Cajus cum Caja contrahat sub conditione, si sit nobilis, si honestè vixerit, &c. & Caja promittit se intrà quatuor septimanas daturam testimonia nobilitatis & honestæ vitæ, & interim Cajus cum eâ matrimonium consummet, & ex post audiat testimonia esse falsa, matrimonium non obstante copulâ erit invalidum, quia non subsistit veritas conditionis.

3. Con-

3. *Conditio necessaria* etiam de futuro non suspendit valorem, sed habetur pro non appositâ, Nav. Schamb. l. 4. tit. 5. n. 9. Kon. ibid. n. 18. Reiffenst. ibid. n. 10. Ratio est, quia cum conditio necessaria jam sit determinata in causâ & certò eventura, habetur pro existente: intellige, si contrahentes sciant conditionem esse necessariam; nam si putent esse contingentem, in eorum intentione erit contingens & suspensiva contractûs usque ad eventum conditionis, Henr. l. 11. c. 12. nu. 4. Sanch. l. 5. d. 2. num. 3. Idem est, si ex circumstantiis facilè colligatur, quòd conditio non apponatur ut suspensiva, sed ut determinativa temporis, ut si quis dicat: *Contraho tecum, si pater meus morietur.* id est, quando pater meus morietur; etsi enim hæc conditio necessariò futura sit, non tamen propriè conditio, sed temporis designatio est.

4. *Conditio de futuro contingente possibili* & honesto, v. g. *si pater tuus consentiat, si officium obtinebis, &c.* suspendit valorem usque ad eventum conditionis, & conditione eveniente matrimonium fit absolutum & validum, obligatque sine novo consensu, etsi contrahentes id ignorent vel dormiant, Nav. Castropalaopun. 11. f. 8. Bosco d. 11. sect. 8. Vallensis hic n. 2. Pyrrh. n. 23. Sporer n. 333. Reiffenst. nu. 16. Krimer hic n. 483. contra multos. Ratio est, quia alii contractus positâ conditione fiunt absoluti sine novo consensu, nec aliud Ecclesia statuit de matrimonio, & contrahentes permanserunt habiles, & neuter consensus ante eventum conditionis fuit revocatus, ut supponitur; aliàs enim certò esset renovandus, ut per se patet, atque ita habere stylum Curia Romanæ testatur Fagn. in c. super

eo de condit. appof. Sed nunquid in locis ; ubi Trid, receptum est, purificatio conditionis intrinsecari debet Parocho & testibus, ut hi de matrimonio jam absolutè valido in foro externo testari possint ? Affirmant *Engel, num. 15. Laym. c. 7. Konig, num. 3.* at rectius id negant requiri *Navar, Sanchez. Bosco sup. Krieger num. 753. Krimer num. 872.* & pro hoc duas decisiones S. Congregationis adducit *Fag. l. cit.* Ratio est, quia per solum conditionis eventum matrimonium fit absolutum, etsi id Parochus & testes ignorent, sicut matrimonium de præsentibus hoc ipso fit absolutum, quòd conditio existat, etsi id ignorent Parochus & testes ; sufficet igitur tunc demum de eventu conditionis docere, cum valor matrimonii cœperit impugnari.

12. 5. Qui sub conditione de futuro duxit unam, peccat, si pendente conditione ducat aliam, quia tenetur expectare eventum conditionis : valet tamen matrimonium secundum ; si duas duxit sub conditione, valet matrimonium illius, cujus conditio primò impletur ; si simul impletur, nullum valet, *Sanch. l. 4. d. 8. Sporer num. 332. Zoef, num. 15.* Sed quid, si ante eventum conditionis de futuro sponsi se carnaliter cognoscant, an hoc ipso censeantur absolutè consentire, & recessisse à conditione in futurum relatâ, eamque pro non apposita habere ? *R. Affirm.* si copulam habuerint affectu maritali, quod in dubio præsumitur, *c. de illis c. per tuas de condit. appof.* præsertim in foro externo. Ratio est, quia matrimonium sub conditione de futuro non est absolutè nullum, sed suspensum ad eventum conditionis, & partes conditioni à se positæ renunciare possunt, & renunciare cen-

sentur per copulam, nisi copula intercesserit ex errore, v. g. Titius duxit Titiam sub conditione, ut doceat de nobilitate, de legitimis natalibus, &c. ipsa si adferat testimonia falsa, & obinde Titius matrimonium consummet, matrimonium erit nullum defectu consensus.

6. Si sponsalibus vel matrimonio apponas conditionem hanc: *Contraho tecum, si patri placuerit*, ^{13.} si conditio est de præterito vel præsentis, statim valet, vel non valet, prout conditio existit vel non existit. Si est de consensu patris futuro, & pater interrogatus taceat, censetur consentire, vel saltem non ægrè ferre, ideòque matrimonium tunc fiet absolutum, *Sylv. Rosell. Lopetz. Sanch. l. 5. d. 7. n. 12.* Si dissentiat, matrimonium est nullum, & non fit absolutum, etsi pater ex post consentiat, quia per primum dissentium corrumpit conditio, & uterque altero invito resilire potest, *Sol. Sanch. n. 9. Schmaltzgr. n. 52.*

7. Etsi valeant sponsalia inter impeditos sub conditione: *Si Papa dispenses*, modò impedimentum sit tale, in quo Papa possit & soleat dispensare, ut dixi *Cas. preced. nu. 5.* Id tamen valde incertum est de matrimonio sic contracto; valere & secutâ dispensatione fieri absolutum docent *Sanch. Pyrrh. Eng. Bosco l. cit. Reifensst. n. 25. Dicast. Krimer n. 853. Schmaltzgr. n. 8.* Ratio est, quia talis conditio est honesta & possibilis; Papa enim in tali impedimento ex causâ licitè & validè dispensare potest, ut supponitur; & quamvis personæ impeditæ sint inhabiles ad contrahendum absolutè, non tamen ad contrahendum sub conditione dispensationis; econtrâ tale matrimonium etiam post eventum conditionis non valere, sed requiri novum

vum consensum, docent *Rosell. Sot. Sylv. de Luca, Wagnereck. Avers. q. 5. s. 2. Dian. p. 11. t. 2. n. 7.* ubi plures citat decisiones Rotæ, *La Croix nu. 244.* Rationem dant, quia persone tales sunt inhabiles, & manente impedimento consensus illorum est omninò nullus; ergo ut matrimonium valeat, requiritur sublato impedimento novus consensus, aliàs uterque resillire poterit. Confirmatur, si vir fidelis mulieri infideli dicat: *Contraho tecum matrimonium, si baptizeris.* Item, si duo fideles dicant: *Inimus matrimonium, si comparuerimus coram Parocho & testibus.* Item si conjugatus dicat inuuptæ: *Duco te, si uxor mea fuit mortua,* utique nihil faciunt, (quamvis conditio de se sit honesta & possibilis) sed post eventum conditionis requiritur novus consensus: ergo & hîc, Hæc sententia non est minùs probabilis quàm prior: at in dubio standum est pro valore matrimonii jam contracti.

15. 8. Sponsalia vel matrimonium sub conditione: *Si te virginem reperero,* id est, si per inquisitionem in tuam vitam, vel per inspectionem honestarum matronarum talis inventa fueris, conditio erit honesta possibilis: econtrà si sensus sit: *Si te in primâ copulâ,* vel per propriam inspectionem talem reperero, conditio erit turpis ac proin de eâ, ut de turpibus judicandum, *Kræmer n. 827. Reiffenst. n. 38.*

16. R. 3. Circa conditionem turpem & impossibilem servanda sunt sequentia.

1. Conditio turpis, aut impossibilis, substantiæ matrimonii non repugnans in foro externo habetur pro non adjectâ: econtrà si repugnet bono matrimonii, (quod triplex est, pro-

proles, mutua fidelitas, & indissolubilitas:) matrimonium reddit nullum, ut si alter alteri dicat: *Contraho tecum, si generationem proles evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditio-rem, aut si pro questu adulterandam te trades, &c.* Matrimonialis contractus, quantumcunque sit favorabilis, caret effectu, licet alie conditiones appositae, si turpes aut impossibiles fuerint, propter eius favorem pro non adjectis haberi debeant, c. *fin. de condit. appos.* Si itaque inea- tur matrimonium sub conditione, ut sibi liceat copula cum alio, est contra substantiam; nam de essentia matrimonii est mutua fides, seu obligatio se non commiscendi cum alio. Item contra substantiam est conditio, ut liceat sibi generationem proles evitare, seminando extra vas, procurando sterilitatem, vel abortum, quia est contra bonum proles; econtrà si inea- tur sub conditione: Si mecum fueris, est turpis, sed non contra substantiam, ideòque in foro externo matrimonium censetur validum, & conditio habetur pro non appositâ. Notanter dico, in foro externo; nam in foro conscientiae standum est intentione, quam contrahentes dicunt se habuisse, qualiscunque conditio fuerit adjecta; hinc si contrahentes seriò alligaverint suum consensum conditioni impossibili, matrimonium erit nullum, *Peretz. Pyrrh. hic n. 18. Engel. n. 12.* Ratio est, quia tunc deficit consensus, quem Ecclesia supplere nequit; item si vel unus contrahentium ignoret conditionem adjectam esse impossibilem, quia tunc consensus conditioni seriò censetur alligatus, ergo illa corrumpente corrumpit. Idem est, si unus ignoret conditiones impossibiles in jure haberi pro non ad-

jectis, talis enim non censetur contrahere secundum jus, (utpote quod ignorat) sed potius secundum naturam conditionis impossibilis, quæ ex se importat dissensum, cum nemo seriò velle censetur id, quod cognoscit esse impossibile, *Cov. Sanch. l. 5. d. 3. Schmaltzgr. a n. 6.*

17. 2. Econtrà quando dubium est, quâ intentione conditio turpis vel impossibilis adjecta sit, an seriò, joco, vel ex errore, præsumitur adjecta ex errore vel joco, ideòque habetur pro non adjectâ, & matrimonium est validum etiam pro foro conscientie, tum quia in dubio præsumendum est pro valore actûs, tum quia contrahentes præsumi debent voluisse contrahere secundum mentem Ecclesiæ, quæ vult tales condiciones haberi pro non adjectis, *Reiffenst. n. 42.* Quod verum est, siue conditio turpis vel impossibilis sit de præterito, præsentè, vel futuro, *Krimer. n. 842.* quia est par ratio, & in dubio de intentione adjicientis conditionem, conditio explicanda est secundum leges, modò contrahentes leges istas non ignoraverint, ut dixi
18. *suprà.* At nunquid sicut matrimonium ita & sponsalia sub conditione impossibili contracta censentur valida, & conditio habetur pro non adjecta? Affirmant *Sot. Palud. Bosco s. 8. Sanch. d. 17.* quia sponsalia sunt via ad matrimonium, at rectius negant *Peretz. Zoef. n. 22. Eng. num. 15. Schamb. n. 11.* Ratio est, quia de sponsalibus jus quòdam nihil disposuit, & omnia quæ statuuntur de matrimonio, non sunt extendenda ad sponsalia, aliàs enim clandestinitas officeret sponsalibus, imò omnes contractus sub conditione impossibili (excepto matrimonio & ultimis voluntatibus) de jure sunt nulli, *l. non sola,*

sola, ff. de oblig. Sponsalia sub conditione turpi
 de futuro non obligant ante impletam conditio-
 nem, ut: Ducam te, si mecum forniceris,
 conditione verò impletâ inducunt obligatio-
 nem, nisi conditio sit contra bonum matri-
 monii, *S. Thom. Reiffenst. à n. 52. Wiest. n. 42.*
 Ex dictis.

Resolves seqq. 1. Si quis in ipso contractu
 matrimonii addat hanc conditionem: Duco te,
 si castitatem voveas, si eam mecum perpetuò
 serves, non valet matrimonium, *S. Thomas in*
4. d. 28. q. un. art. 8. ad 3. Bonav. Sobus, Engel.
num. 10. Pyrrh. num. 12. contra Rebell. Bosco,
Krimer. num. 805. La Croix. nu. 228. & alios.
 Ratio est, quia hæc conditio etsi sit honesta,
 repugnat tamen substantiæ matrimonii, talis
 enim vi contractûs daret alteri jus ad corpus,
 & se obligaret ad reddendum debitum, si al-
 ter peteret, & vi ejusdem contractûs per appo-
 sitam conditionem vellet se & partem obliga-
 re ad non reddendum, etsi peteretur, quia vi
 contractûs vellet obligare ad perpetuam casti-
 tatem, quod implicat. *Confirm.* Vel tales conju-
 ges retinent jus ad usum copulæ, vel non?
 Si retinent, ergo justè & licitè copula utuntur,
 & conditio castitatis frustra adjicitur; vel non re-
 tinent jus ad copulam, ergo eodem instanti illud
 jus sibi mutuò tradunt, & simul abdicant, quod
 implicat in terminis. *Si dicas:* Tradi jus remo-
 tum ad copulam, & abdicari jus proximum.
 Contrà est: Non potest explicari, quid sit illud
 jus proximum. Deinde sicut non potest quis
 tradere dominium utile agri, quin hoc ipso
 tradat jus proximum utendi agro; sic nec
 potest tradi dominium corporum ad usum

conjugalem, quin eo ipso tradatur jus proximum utendi copulâ, quod jus tamen simul per appositam conditionem abdicatur,

Dices 1. Jus ad copulam seu obligatio reddendi debitum non est de substantia matrimonii, quia salvâ ejus substantiâ tolli potest, ut fit; quando alteruter conjugum lapsa est in adulterium.

2. Sponsi contrahere possunt matrimonium cum intentione servandi castitatem, vel ingrediendi religionem, *c. commissum. 16. de condit. appof.* ergo id possunt in pactum deducere.

3. Voluntas utendi copulâ non est de essentia matrimonii, sed sola traditio juris ad copulam: ergo simul stare possunt velle habere jus ad copulam, & velle se obligare ad non utendum copulâ: sed hoc fit, si apponatur conditio servandi castitatem, *Confirm.* Potest traditio dominium directum absque dominio utili: ergo etiam tradi corpora sine jure ad usum conjugii.

4. Conjuges post initum matrimonium possunt se mutuo consensu obligare ad castitatem, ergo etiam in ipso contractu.

5. Duo voto castitatis obstricti valide ineunt matrimonium, etsi neuter petere possit debitum: ergo etiam apponi posset conditio de non petendo debito: quia hæc obligatio supposito voto de jure inest; cur ergo in contractu apponi non posset? Alioquin B. Virgo cum S. Josepho non videtur habuisse matrimonium, quod est contra Evangelium.

℞. Ad 1. Per adulterium unius conjugis non amittitur jus in copulam, sed solum suspenditur in pœnam, usque dum alter illam remittat.

Ad 2. N. C. cum illa intentione consistit voluntas se obligandi ad reddendum debitum, sicut in Clerico potest esse voluntas vovendi castitatem, & tamen non servandi; at si in ipso contractu addatur conditio *Servandi castitatem*, vis tibi reservare jus ad non reddendum debitum, & tamen vi ejusdem contractus das alteri jus ad exigendi.

Ad 3. N. C. quia matrimonium essentialiter consistit non in actuali usu, sed in dominio utili, seu jure ad usum; sicut ergo non potest tradi dominium utile agri cum obligatione nunquam illo utendi, ut per se patet, sic nec tradi dominium corporum in ordine ad usum conjugalem cum obligatione justitiæ nunquam utendi.

Ad 4. N. C. quia conditio superveniens non vitiat contractum semel validum, etsi ab initio eum invalidasset, sicut si post contractum emptionis initum, venditor emptori remittat pretium, subsistit contractus, & qui emit, dicitur illam rem titulo emptionis possidere, *l. pretii 9. eod. de rescind. vend.* Si verò in ipso contractu fuisset apposta conditio, ut emptori redderetur pretium, non fuisset venditio, quæ essentialiter importat obligationem ad tradendum pretium ex unâ, & mercem ex altera parte.

Ad 5. ℞. Sicut qui gratis promisit equum pauperi, validè, etsi illicitè eum vendit & tradit alteri, quamvis in ipso contractu non possit apponere

nere

nere conditionem non tradendi, quia consensus in obligationem tradendi est de substantiâ venditionis; sic corpora Deo per castitatem promissa validè quidem traduntur in matrimonio, sed non potest apponi conditio non tradendi ad usum, quia consensus in obligationem tradendi est de essentia matrimonii, ideòque B. Virgo & S. Joseph habuerunt verum matrimonium, quia in contractu non apposuerunt conditionem servandi castitatem sed simpliciter consenserunt in jus petendi & reddendi debitum, quod quia per revelationem sciverunt ab alterutro nunquam petendum, licitè matrimonium contraxerunt.

20. Resolves 2. Valere matrimonium sub conditione, ut liceat intrâ bimestre matrimonio necdum consummato religionem ingredi, quia hæc conditio inest de jure. At quid de conditione hac: *Si intrâ tres annos nobis non nascatur proles, ambo obligabimur ad religionem?* R. Non quamvis conjugibus consummato etiam matrimonio mutuo consensu religionem ingredi liceat, si tamen ista conditio apponatur in ipso contractu, vitiat substantiam, & tollit perfectam corporum traditionem ad perpetuum usum. Idem est, si contrahatur cum conditione certis diebus, v. g. omni feriâ sextâ abstinendi à copulâ, non petendi debitum, quia de ratione matrimonii est totalis corporum traditio, ex qua in utroque contrahente dimanet æquale jus petendi, & exigendi debitum, *Henriq. Sauch. d. 10. Schmaltzg. à num. 123.* Perinde autem est, si ejusmodi conditiones verbis exprimantur, siue in mente reserventur cum expressa voluntate aliter se non obligandi quàm sub tali conditione, tollitur enim utrobique consensus in substantiam.

Resolves 3. Non valere matrimonium hære- 21.
 tiorum, Calvinistarum, Lutheranorum, qui
 contrahunt sub expressa iisque prælectâ vel in
 mente reservatâ conditione: *Ut si sponsa adulte-*
retur sine licentia compartis, vel ad Catholicam
religionem convertatur, hoc ipso alteri liceat ma-
trimonium dissolvere, & aliam ducere, Fagn. l.
cit. Suar. Lug. Pont. Sanch. d. 12. d. 14. s. 7.
Wiest. tit. 19. n. 17. Dicast. d. 2. dub. 4. Ratio
 est, quia talis conditio apertè repugnat substan-
 tiæ seu indissolubilitati matrimonii, & tollit con-
 sensum substantialem, valoremque matrimonii,
c. fin. de cond. appof. Ideòque sive secuto sive non
 secuto adulterio; uterque (etiam postquam ad
 fidem Catholicam sunt reversi) liberè & licitè ad
 alias nuptias transire poterit; quòd si talis condi-
 tio non sit expressè appolita, vel in mente retenta,
 sed contrahentes ex doctrinâ suæ sectæ solùm cre-
 dant matrimonium ex causâ adulterii esse dissolu-
 bile, an tunc matrimonium contrahatur validè:
 Majorem habet difficultatem. Negant plures, quia
 quilibet præsumitur velle contrahere juxta doctri-
 nam suæ sectæ, & non aliter, modò illius sit
 gnarus: sed secta Lutherana & Calvinistica do-
 cent, matrimonia ex causa fornicationis esse disso-
 lubilia: ergo non aliter intendunt contrahere,
 quàm sub conditione solubilitatis: atqui matri-
 monium sub tali conditione est invalidum, ut jam
 dictum est: ergo. R. Tales contrahentes habere
 duas intentiones contrarias: unam generalem,
quâ volunt contrahere in verâ Christi Ecclesiâ. Al-
 teram particularem, *quâ volunt contrahere dissolu-*
biliter in casibus à suâ sectâ permissis. Si prævaleat
 prima, valet matrimonium; tunc autem prævalet,
 si ambo contrahentes ita fuerint constituti, ut si
 sci-

scivissent, Christum instituisse matrimonium indissolubile, adhuc voluissent contrahere matrimonium secus, si unus illorum ita non fuerit constitutus, sed potius maluisset à matrimonio omnino abstinere, quàm matrimonium ex causa adulterii non dissolvere. vide *Cas. 88. n. 16.* Si autem de hoc non cogitaverint, aut dubium sit, an sic vel aliter constituti fuerint, an conditionem repudiandi in casu adulterii contractui apposuerint, vel in mente reservaverint? standum est pro valore matrimonii jam contracti, quod est in possessione: est regula ab omnibus recepta *ex c. fin. de sent. & re jud. Menoch. Gail. cum Schmalzg. c. 10. num. 71.* Unde hæreticus ad fidem Catholicam conversus etiam facto per Consistorium A catholicum ob fornicationem divortio non permittitur transire ad secundas nuptias, nisi probet priorem conjugem esse mortuam, vel se in priori contractu insolubilitatem per appositam conditionem exclusisse, atque ita habet praxis curiarum Ecclesiasticarum.

22. QUÆR. IV. Quid circa matrimonium contrahendum per absentes?

R. Seqq. 1. Matrimonium inter absentes contrahi potest per procuratorem, per nuntium, per litteras, quibus uterque contrahens coram Parocho & testibus consensum suum explicent. Communis. Ratio est, quòd alii contractus sic fieri possint, ita ut qui facit per alium, perinde est ac si faciat per seipsum *reg. jur. 72. in 6.* Sed matrimonium habet rationem contractus: ergo.

2. Procurator debet habere speciale mandatum contrahendi cum certa persona, & alium substituere non potest, nisi hoc sit ei specialiter commissum, *c. fin. de procur. in 6.*

3. Si mandatum ante executionem revocetur ^{23.}
 à principali etiam merè internè & ignorante pro-
 curatore, non valet matrimonium, *d. c. fin.* Et
 ratio est, quia deest consensus in traditionem cor-
 porum, quem nec jus, nec Ecclesia supplere po-
 test, etsi sæpè suppleat in aliis contractibus circa
 res merè temporales, quarum dominium altum
 est apud Principem, vel Rempubicam, corpo-
 rum verò dominium non habent; si principalis
 dissentiat semel, & postea iterum consentiat, an-
 tequam procurator mandatum expleverit, valet
 matrimonium, quia verè adest consensus; idem
 dicit *Sanch.* si principalis ab initio, quando mitte-
 bat procuratorem, fictè consentit, sed ex post,
 quando fit mandati executio, consentiat seriò; at
 rectiùs *Sporer, La Croix n. 262.* dicunt, non va-
 lere; quia cùm constitutio procuratoris initio
 fuerit nulla, & ipse ex vi illius agat, agit ex nullà
 potestate, neque est verus procurator; ergo ejus
 actus est nullus. Si principalis tempore, quo pro-
 curator mandatum exequitur, factus est perpe-
 tuò amens, plures dicunt non valere matrimo-
 nium; quia sicut mandatum exspirat morte
 mandantis, ita & videtur exspirare, si fiat furio-
 sus, vel amens, *l. qui seruum 47. l. si quis 48. ff.*
de acquir. hered. Econtra *Sanch. Anag. de Sacr.*
d. 10. n. 34. dicunt, valere, sicut valet Baptis-
 mus & absolutio lapsi in amentiam, quia in his
 sufficit intentio habitualis, nec est paritas de mor-
 tuo & amente. cùm amens maneat aptus genera-
 tioni, qui est finis matrimonii.

4. Non requiritur, ut mandatum fiat coram ²⁴
 Parocho & testibus, sed sufficit, quòd procu-
 rator coram Parocho & testibus exprimat consen-
 sum sui principalis per hæc vel similia verba: *Titius*
acci-

accipit Cajam mediante me in uxorem, Gutt. de matr. c. 43. num. 13. Castropalao puncti. 8. num. 5.

5. Procurator potest esse diversi sexûs, vel impubes, quia hic non requiritur certa ætas aut sexus, sed sola manifestatio consensûs coram Parocho & testibus.

6. Matrimonium per procuratorem contractum est verum Sacramentum, quia ponitur materia, forma, & intentio Sacramenti, & ratio Sacramenti inter fideles probabilius est inseparabilis à contractu, *Bellarmin. Pignat. Sperell. hic decis. 9. n. 23.* Sacramenti tamen Minister non est ipse procurator, sed principales, ideòque in his, & non in procuratore requiritur status gratiæ.

25. QUÆR. V. An, & qualiter matrimonium dissolvi possit?

Ante Resp. suppono, omne matrimonium certò posse dissolvi per specialem dispensationem Dei tanquam absoluti & supremi Domini in omnia; item actu dissolvi per mortem alterius conjugis, ita, ut, si mortuus resurgeret, compar non teneretur vinculo; imò si mutuo consensu iterum vellent esse conjuges, deberent de novo copulari. Præter hos autem casus dantur adhuc tres causæ, per quas aliquando matrimonium dissolvi potest, 1. Per professionem solemnem, 2. Per dispensationem pontificiam, 3. Per novum matrimonium infidelis conversi ad veram fidem. Itaque de his

¶ 1. Matrimonium ratum, non tantum quòd ad Thorum & habitationem, sed etiam quòd ad vinculum dissolvitur per Professionem solemnem in religione, à S. Sede approbatá; ita, ut

pars in sæculo manens alteri nubere possit. Est de fide ex *Irid. sess. 24. can. 6. Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum, non tolli, anathema sit.* Hinc cuivis conjugum post contractum matrimonium conceditur bimestre, in quo non teneantur reddere debitum, sed possint de ingressu in religionem deliberare, *c. ex publico, de conv. conjug.* At quid, si quis contrahat cum certo animo non consummandi, sed religionem intrandi, an peccabit mortaliter? *3. Affirm.* Si id fiat absque urgente causa, quia comparti causat magnam confusionem, inutiles expensas, & coget eam expectare, donec profiteatur, & si redeat, debet habere maritum excucullatum, &c.

Dixi 1. Ratum; id est, inter fideles non consummatum, hinc si etiam per 20. & plures annos maneat tale, & alterutra pars solemniter profiteatur, absolutè dissolvitur; interim hoc fit illicitè invitâ comparte, quia ad deliberandum conceditur tantùm bimestre.

Dixi 2. Solemnem, nam communior & probabilior contra *Pont.* docet, non dissolvi per vota simplicia Societatis JESU: nec per alia vota, quæ in aliis certis ordinibus emittuntur absque propriâ solemnitate, quæ ex hoc capite dignoscitur, quòd votum ex parte voventis & Religionis recipientis sit absolutè perpetuum. Dicitur quidem indiscriminatim in *c. ex publico* per professionem religiosam dissolvi, sed tunc temporis omnis professio religiosa erat etiam solennis, quod nunc jure novo non est, ut patet in præfatâ societate, quæ est

E

est

R. D. Janjen Theol. Moral. Tom. IV.

est vera Religio juxta Bullam Greg. XIII. unde & professio in eâ facta est religiosa, non verò solemnis; utpote ex parte Societatis dissolubilis, & Trid. dicit simpliciter per Professionem solemnem dissolvi matrimonium, quod non debet sine sufficiente causa extendi ad non solemnem; hinc si Maritatus admitteretur apud Jesuitas, ne uxori fieret injuria, deberet vel dimitti, vel permitti post Novitiatum edere professionem solemnem, Ex eâdem ratione, si quis vagaretur ex una Religione ad aliam absque eo, quòd in ulla profiteretur, posset compelli à judice vel ad redeundum ad uxorem, ne scilicet hæc privaretur jure transendi ad alias nuptias, vel consummandi matrimonium contractum.

Dixi 3. *In Religione*, nam votum SS. Ordinibus annexum, licet sit solemne, & dirimat matrimonium contrahendum, non tamen dissolvit contractum.

26. R. II. Matrimonium ratum probabilius etiam dissolvi potest quoad vinculum, per dispensationem Papæ; ita contra *Scotum*, *S. Bonav. Covar*, *Sot. Gutter. Pont. Hensx*, *Castropalao*, *Reiffenst.* t. 19. n. 3. & alios tenent *Nav. Peretz. Suar. Dicast. Sanch. l. 2. d. 14. Laym. c. 5. Cardenas crisi d. 19. n. 157. Gobat t. 10. n. 691. Sporer num. 401. Zoef. t. 19. n. 9. Engel. & Schmaltzgr. ibid. n. 45.* ubi refert novem S. Pontifices, qui sic dispensarunt, illos verò omnes in re tam gravi errasse sine temeritate vix dici potest. *Nec dicas*: Esse tantum errorem facti, qui etiam in Pontifice admittitur, nam est de honestate, & valore dispensationis: item de valore & honestate conjugii post ita factam dispensationem cum alio initii, in quibus si erratum est, aperte est error juris

juris; ratio est à priori, quia certum est. Christum suo in terris Vicario potuisse dare potestatem dispensandi in matrimouio rato, sicut dedit potestatem dispensandi in juramento, voto, &c. quæ etiam sunt juris Divini; cùm ergo videamus Ecclesiam hac potestate per plures Pontifices esse usam, omninò tenendum est eam de facto ei à Christo esse communicatam. Confirmatur 1. Papa dispensare potest in vinculo professionis, quod est fortius, & solvit matrimonium ratum, ita ut hìc valeat regula: *Si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.* 2. Ita resolvit specialis Congregatio indicta à Clemente VIII. 16. Julii 1599. teste *Pignat. t. 1. consule 148. n. 5.* ut tamen Pontifex validè & licitè dispenselet, requiritur gravis causa; ratio est, quia juxta omnes ferè Theologos insolubilitas matrimonii est ex jure Divino: atqui in hoc non pro libitu, sed solùm exigente justâ causâ dispensandi potestatem Pontifex accepit, ut cum *D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12.* tradunt DD. passim; nam potestas hæc non ad destructionem, sed ad ædificationem concessa est; non tamen requiritur consensus conjugum, quia potestas hæc non dependet ab eorum con-vel dissensu, *Sanct. n. 7.* Causa verò justa est notabilis disparitas in statu, periculum inimicitiarum, cædium, lepra, vel impotentia matrimonio superveniens, si viteligatur in Episcopum, vel sponsa præsertim regia, sine spe liberationis ab hostibus sit intercepta, &c. non tamen sufficit solus mutuus Conjugum consensus. At nunquid posita dispensatione Pontificis, poterit licitè ad alias nuptias transiri? Ratio dubitandi est, quia agitur de

valore Sacramenti, & incertum est, an dispensatio prius matrimonium dissolvat, & consequenter an 2dum sit validum. Respondet *La Croix n. 415*. Affirmativè, quia præsumptio est pro Superiore, & contrahentes primùm se obligant tantùm, quantum possunt, scilicet quòd nolint resiliire solo mutuo consensu, non autem cedunt juri suo ad dissolutionem, quæ fieri potest ab extrinseco per dispensationem, nam talis voluntas esset contra praxin Ecclesiæ dispensantis in ejus vinculo, casu quo ergo 2dum matrimonium est initum, primum tantùm est speculativè validum. Ita ille *l. cit.* meum judicium suspendo tum ob probabilitatem sententiæ oppositæ, tum quia agitur de valore Sacramenti.

27. R. 2. Matrimonium fidelium consummatum est omninò indissolubile quòd ad vinculum, adeò, ut nec propter adulterium, ut volunt hæretici, nec ob ullam aliam causam vivente conjuge aliud matrimonium initi possit, excipe rarissimum casum, quo sexus unius è conjugibus mutaretur, quia constat non esse matrimonium, nisi inter marem & fœminam. Est de fide ex *Trid. sess. 24. can. 7. & Matth. 19. Quod Deus conjunxit, homo non separet*. Ratio est, quia per consummationem conjuges fiunt una caro, & perfectè significatur illa indissolubilis unio Christi cum Ecclesia.

Dices : *Matth. 19. v. 9. ait Christus: Qui-
cunque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem,
& aliam duxerit, mœchatur; ergo à con-
tratio qui dimiserit ob fornicationem, non mœ-
chatur, quia exceptio firmat regulam. R. In-
telligitur ibi dimissio quòd ad Thorum & habita-
tionem, & quidem perpetua, quæ non est li-
cita nisi ob fornicationem seu adulterium; &
bene*

bene notandum, quod præfatus textus continet duas sententias ; 1. Quicumque dimiserit nisi ob fornicationem. 2. Quicumque aliam duxerit. Itaque sensus est : quicumque in perpetuum extra casum fornicationis dimiserit uxorem quodam Thorum, mœchatur (scilicet mœchia aliena, quia dat uxori occasionem mœchandi juxta illud Matth. 5. v. 32. *Quicumque dimiserit uxorem suam exceptâ fornicationis causâ. facit eam mœchari*) & quicumque aliam duxerit (subintellige ex quacunque causa) mœchatur mœchia scilicet propria & aliena, quia & cum non sua conjungitur, & simul dat propriæ uxori causam mœchandi. Hæc est quodam communis Responsio Catholicorum, & confirmatur 1. Quia Marcus c. 10. & Luc. c. 16. sine ullâ prorsus exceptione dicunt talem mœchari; unde Aug. L. 1. de adult. c. 9. sic habet : *Qui sumus nos, ut dicamus : est, qui mœchatur uxore dimissâ aliam ducens, & est, qui hoc faciens non mœchatur, cum Evangelium dicat omnem mœchari.* 2dò quia alioquin lata porta aperiretur adulteriis, cum conjuges cæteròquin malè cohabitantes liberrimè adulterarentur, ut hoc titulo possent separari, & aliis prohibitu nubere. 3. Quia sic semper intellexit, docuit, & docet S. Mater Ecclesia, uti constat ex Conc. flor. & Trid. can. 7. ubi innuitur absoluta indissolubilitas matrimonii consummati; ut autem effectum indissolubilitatis, affinitatis, vel alios inducat, debet esse perfectè consummatum, id est, per copulam aptam ad generationem, ita ut non sufficiat penetratio vasis muliebri, nisi intrâ vas sequatur seminis effusio, vel saltem semen circa matricem effusum ab ea

atrahatur, ut volunt *Lopez. Bodevvin. p. 2. c. 19. Avers. q. 17. f. 1.* Nec sufficit copula ante matrimonium facta & ratihabita, quia tunc matrimonium nondum erat: ergo nec poterat consummari. Sed quid de copulâ primo bimestri, vi, in somno, vel ebrietate extorta? *R.* Per illam verè consummari matrimonium, & induci effectum indissolubilitatis, & affinitatis ad quartum gradum, cum ex fornicariâ copula solum extendatur ad secundum gradum. Ratio est, quia sunt veri conjuges, & per illam copulam fiunt una caro, non minùs, quàm si utrique fuisset voluntaria, *Barb. Sporer n. 72. n. 4.* Atamen sic oppressa potest adhuc religionem ingredi, *Palud Laym. La Croix n. 421.* quia ipsa ob alterius ctimen non debet privari jure suo; si unus conjux affirmet, alter neget matrimonium esse consummatum, magis credendum est affirmanti, quàm neganti, quia standum est pro matrimonio, *Sanch. l. 7. d. 109. Gub. n. 403.*

28. *R.* 3. Matrimonium infidelium, etiam consummatum dissolvitur in Lege Evangelicâ quodam vinculum, si unus convertatur ad fidem, & ducat fidelem, eo quòd altera pars nolit converti, nec cohabitare sine scandalo aut injuria Creatoris. Ita Catholici omnes ex *c. quanto de divortio. Et c. gaudemus.* Colligi urque ex Apostolo 1. ad Cor. 7. *Quòd si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subjectus est frater & soror in hujusmodi: id est, quodam jugum prioris matrimonii, idque ex dispensatione Dei, in favorem Religionis Christianæ, per Apostolum & traditionem nobis insinuatâ, unde*

Deduces seqq. 1. Præfatum matrimonium dissolvi in tribus casibus, 1. Si remanens infidelis

lis ideo præcisè nolit cohabitare converso, quia conversus est; hinc si ex alia causa discedere, v. g. quia conversus ante vel post conversionem commisisset adulterium, non esset dissolubile vinculum.

2. Si infidelis velit quidem cohabitare, sed non sine injuria Creatoris ipsum blasphemando, Christi fidem spernendo, verum Dei cultum impediendo &c. 3. Si ex ejus contubernio imminet periculum perversionis, quia vel tentat conversum iterum pervertere, vel ad mortale peccatum inducere. In his casibus potest conversus aliud matrimonium inire, etiam non expectatâ sententiâ Judicis, non extra hos. Colligitur ex 1. ad Cor. 7. *Si quis frater uxorem habeat infidelem, & hac consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* &c.

2. Non per conversionem vel baptismum, sed per 2dum matrimonium à converso actu initum solvitur primum, ideóque & tunc probabilius contra quosdam apud *La Croix* potest infidelis aliud inire, quod non potest, quàm diu conversus non inivit aliud. Si uterque convertatur & baptizetur matrimonium consummatum fit omnino indissolubile sicut aliorum fidelium *Engelst.* 16. §. 2. *Castropalao d. 3 p. 2.* quod etiam verum est, si alteruter postmodum fidem deserat, fiatq; (improprie loquendo) infidelis.

3. Ut constet de infidelis obstinatione, moneri debet, ubi fieri potest, & interrogari, an converti velit, vel pacificè cohabitare. Si sit in loco ita remoto ut non possit resciri ejus voluntas, vel intrâ tempus præfixum non respondeat, putant aliqui conversum validè contrahere cum alia. Ast in his & similibus casibus dubiis pro praxi recurratur ad judicem.

29. QUÆR. VI. Quid observandum judici in controversia super validitate Matrimonii?

R. Meritò hic statuit Benedict. P. P. XIV. in constitut. publicâ 29na. Novembr. Anno 1741. :
 Ut si quæstio super valore Matrimonii ex quâcunque causâ ad judicem Ecclesiasticum (sive is sit loci Episcopus, sive à Papâ delegatus) deferatur, judices non sint proclives & faciles ad dissolvenda Matrimonia, sed pro congruâ litis decisione, eligant personam idoneam, & si fieri potest, ex coetu Ecclesiastico, juris scientiâ pariter & vitæ probitate præditam, quæ Matrimonii defensor nominabitur, cujus officium sit in judicium venire, quotiescunque contigerit causas matrimoniales super validitate vel nullitate, „ nam legitimo
 „ judice disceptari, eumque oportebit in quolibet actu judiciali citari, adesse examine testium
 „ voce & scriptis, Matrimonii validitatem tueri;
 „ quâcunque verò eo non legitimè citato aut invitato, in judicio peracta fuerint, nulla inita
 „ & cassâ declarantur. Si à judice, (sive in prima sive in secunda instantia) pro Matrimonii
 „ validitate judicetur, & nullus sit qui appellet, defensor etiam ab appellatione abstinebit, sin autè
 „ contra matrimonii validitatem sententia feratur,
 „ & nemo sit in judicio qui pro validitate negotio
 „ insistat, ipse ex officio ad superiorem judicem
 „ provocabit. . . instructio autem in hunc modum
 „ judicio, si secunda sententia alteri confortata
 „ fuerit, hoc est si in secunda æque ac prima nullum ac irritum matrimonium judicatum fuerit,
 „ & ab ea pars vel defensor pro sua conscientia non crediderit appellandum, vel appellationem
 „ interpositam prosequendam, minimè censuerint in potestate & arbitrio conjugum sit, novas nuptias contrahere.

QUÆR

QUÆR. VII. Quid circa divortium, seu circa 30.
separationem quoad thorum & habitationem?

R. 1. Hæc separatio fieri potest ex duplici capite: Pietatis scilicet, & delicti. Ex causa pietatis se licitè separant conjuges, si ambo in mutuo consensu, vel unus de licentia alterius religionem profiteatur, vel S. Ordines suscipiat, quo casu altera pars si juvenis sit, religionem ingredi, vel si sit annosa, continentiam vivere tenetur; ad hoc tamen cogi non poterit, cum votum debeat esse liberum, *Castropalao; Tambur. tr. 7. c. 4. §. 2.* Imò si in periculo incontinentiæ versetur, debet Episcopus conjugem professum, vel ordinatum (non obstante quòd professio, vel ordinatio sit valida) reddere uxori periclitanti ad reddendum debitum tantum; nam petere non poterit ob votum castitatis & mortuâ vel extra periculum constitutâ uxore, ad Monasterium, vel functiones Ordinis redire tenetur, uti ex jure probant *Pont. Sanchez. l. 5. t. 10. Laym. c. 7.* At nunquid uxor liberè consentiens in ordinationem mariti eo mortuo potest saltem validè nubere? R. Negativè, quia Ecclesia eam hoc ipso, quòd liberè consentiat in ordinationem mariti, reddit inhabilem ad matrimonium, *c. feriatim 14. dist. 34. quia sunt dist. 28. & Gloss. ibid. Azor. Sanchez. Konig. tit. 6. num. 16. Wiest. ibid. num. 19.* Quod locum non habet, si uxor in sæculo manens consensit in professionem mariti, *Gutt. Castropalao, Avers. q. 15. s. 3. Kon. l. cit. Schmaltzg. t. 6. num. 62.* Ratio est, quia odiosa non debent extendi ad casum in jure non expressum, & mulier consentiens in professionem mariti, non voluit se reddere inhabilem ad matrimonium post mortem mariti, nisi & ipsa religionem professâ sit. Conjux sine alterius consensu

professus vel ordinatus peccavit mortaliter contra jus alterius, & professio est nulla, cum non habeat potestatem sui corporis, *c. quidam c. accedens, de conv. conj.* Ordinatus fit irregularis, & in suscepto Ordine nec ministrare, nec ad altiores Ordines promoveri, aut beneficium Ecclesiasticum obtinere potest, sed revocatus tenetur redire, & debitum reddere, *extrav. antiq. de voto.* At nunquid invitâ conjugem nulliter professus, & ab uxore revocatus eâ mortuâ tenebitur ad Monasterium redire? Non teneri; non poterit tamen novam ducere, *d. c. quidam*, quia præsumptio est, quòd vovens voluerit se eo modo obligare quo potuit: atqui potuit se obligare ad servandam castitatem mortuâ uxore, hæc tamen præsumptio in foro conscientie debet cedere veritati, (si reverà ut assolet) non fuit animus vovendi castitatem, nisi dependenter à religione, *Pont. l. 9. c. 11. Laym. num. 4.* quod dictum est de mutuo consensu ex causa pietatis, etiam tenet de mutuo consensu ex causa quacunque indifferente v. g. ne multiplicentur proles ultra suas facultates, idque in perpetuum, nisi periculum incontinentie alterutri conjugum immineret. Addit *Reiffenstul.* etiam invitâ comparte divortium fieri posse ob votum ultra maritimum, id est, ad liberandam terram sanctam, quod vir etiam invitâ uxore emittere & implere potest, prout ob tantam populi Christiani necessitatem atque subsidium terræ sanctæ, decisum habetur *c. ex multa §. is tanta de voto*: unde in tali casu datur divortium ad tempus, donec scilicet vir redeat,

31. *Bl. 2.* Quinque præcipuè sunt delicta vel defectus, ob quæ innocens altero etiam invito di-

vortium facere potest, ut 1. Adulterium, c.
 4. 5. 8. de divort. 2. Hæresis, multò ma-
 gis apostasia à fide, idololatria, c. 6. § 7. eod.
 3. Sollicitatio ad grave peccatum, v. g. latrocinii,
 veneficii, præposteri concubitùs, &c. S. Thom.
 in 4. dist. 39. q. un. à num. 6. 4. Periculum infe-
 ctionis ex leprâ vel alio morbo contagioso. 5.
 Invidia unius, frequentes rixæ, odia, jurgia,
 est communis Doctorum Catholicorum contra
 hæreticos nullam præter adulterium, causam
 divortii admittentes. Sed damnantur, à Trid.
 sess. 24. can. 8. & ratio est, quia nemo cum
 tanto incommodo tenetur alteri cohabitare.
 Nec obstat, quòd Christus Matt. 19. solam
 fornicationem assignaverit; id enim inde acci-
 dit, quia propter hanc solam licitum est di-
 vortium strictè tale, seu perpetuum invitâ alterâ
 parte, causæ verò aliæ ex sua natura non sunt per-
 petuæ, vel saltem requirunt mutuum utriusque
 consensum. Ex his.

Deduces seqq. 1. Innocens cognitâ divortii 32.
 causâ potest se propriâ auctoritatè separare quòd ad
 Thorum, negando debitum, quòd ad habitatio-
 nem verò utpote publicam, solum per sententi-
 am judicis, si tamen causa esset notoria & publica,
 necesse non esset expectare hanc sententiam, uti
 nec tunc, si sine scâdalo & strepitu occultè recedere
 possit prætexendo militiam, peregrinationem,
 &c. ubi verò scandalum ex privata dissolutione
 Matrimonii quoad Thorum aut habitationem,
 timetur, ut plerumque fit, dissolutio fieri debet
 auctoritate Ecclesiæ, vel maximè, si causa divor-
 tii sit dubia; ideoque qui privatâ auctoritate
 divortium fecerunt, monendi sunt, ut vel recon-

ci ientur invicem, vel discessionis suæ causas coram Ordinario proponat, quod nisi fecerint Pastoris erit eos à communione repellere, & causas ad ordinarium deferre.

2. In divortio temporali emendatum vel ab errore reversum, tenetur pars innocens admittere, unde & tempore istius divortii quacunq[ue] autoritate facti, neutri licitum est statum impossibilem assumere, v. g. religionem ingredi, quia potest cessare causa, consequenter fieri obligatio redeundi: in divortio autem perpetuo, innocens potest quidem, sed non tenetur admittere nocentem etiam emendatum, sed potest religionem ingredi eo invito, *S. Th. Bonav. Schamb. num. 12, Reiffenstul. num. 97, La Croix num. 448.* Et factâ mutatione status per Professionem religiosam vel SS. ordines, etiam nocens religionem ingredi potest, seu statum mutare, non verò ante; idem potest, si innocens ter rogatus & monitus nolit reconciliari, quia nimis durum esset semper suspensum teneri, præsertim emendatum: ob simplex votum castitatis emissum ab innocente, nocens statum mutare non potest, quia adhuc urgeri posset reconciliatio quoad cohabitationem & domestica obsequia, imò posset petitâ dispensatione debitum exigi.

3. Si post plures annos erumpat, sententiam divortii fuisse latam ex causis falsis, professus debet restitui suæ conjugii, quæ innocens suo juri privari non debet, & professio fuit nulla propter errorem in substantia.

4. Non potest procedi ad divortium, si innocens expressè, id est, verbo aut scripto; vel tacitè, hoc est, per tactus, oscula aut copulam post læsionem liberè & animo condonandi, exercita, injuriam remiserit; aut simile delictum admiserit; dico *simile delictum*, nam si unus lapsus sit in adulterium, alter in hæresin, probabile est delicta non compensari: si quis internè tantùm condonavit, adhuc probabiliter potest peti divortium, quia in commercio humano interna volitio non obligat, idem est, si condonationem externè manifestatam nocens noluit acceptare *La Croix num.*

452.

5. Si conjux per 4. aut 5. menses injustè neget debitum comparti, quam scit obinde fore in periculo incontinentiæ, censetur causam dedisse adulterio, ideòque non poterit propterea petere divortium: quod à potiori locum habet, si unus in alterius adulterium expressè, vel saltem tacitè consensit v. g. non prohibendo adulterium comparti, cùm facilè potuisset.

6. Si unus occultè adulteretur ante vel post adulterium alterius, quod probare potest; adhuc licitè petit divortium, quia per adulterium quod probari potest, altera pars amisit jus, quod non amittitur per adulterium occultum. Sed quid, si convinci quidem non possit, interim tibi scelus est certo notum. &c. Sicut tunc non habes jus negandi debitum, ob adulterium quod occultè commisisti, sic nec petendi divortium. Porrò per adulterium hìc intelligitur formale non materiale sine culpâ commissum, veluti si mulier vim passa sit, aut si quis eam fraudulenter sub

sub

sub specie mariti cognoscat; ubi enim non e
culpa, non debet esse pœna An metus gravis e
cuset; est utrimque probabile *La Croix n. 435.*

7. Quæ dicta sunt de adulterio, etiam ce
nent de Bestialitate, Sodomîâ, & probabilitate
de quâvis injuriosâ Seminis effusione; ita ut fore
sufficiens causâ divortii pro innocente *Hemo &*
alii.

8. Facto divortio ob culpam unius, pro
les educari debent apud innocentem, expen
sis nocentis; si divortium factum est mutuo
consensu, expensis communibus. Si una parti
sit infidelis aut hæretica, proles apud fidelem
educari debet, de alimentatione Coniugum
cum - vel sine culpâ separatæ *V. La Croix lib. 7,*
p. 1. à num. 710. in quovis casu difficili vel maxi
mè ubi nova mala, aut scandala timentur, Super
rior Ecclesiasticus consulendus est. De obligatione
conjugum ad cohabitandum, proles & fami
liam gubernandi; dicam *Cas. 112.*

n. 15. & seq.

